

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. C.07.0407.F

SECRETARIAAT VAN DE GROEP VAN STATEN IN AFRIKA, HET
CARAÏBISCH GEBIED EN DE STILLE ZUIDZEE,

Mr. John Kirkpatrick, advocaat bij het Hof van Cassatie,

tegen

B. D.

verweerster.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 27 februari 2007 gewezen door het hof van beroep te Brussel.

De zaak is bij beschikking van 12 oktober 2009 van de eerste voorzitter verwezen naar de derde kamer.

Raadsheer Martine Regout heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Jean-Marie Genicot heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDELEN

De eiser voert de volgende twee middelen aan.

Eerste middel

Geschonden wettelijke bepalingen

- *artikel 6.1 van het Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955 ;*
- *artikel 2 van protocol nr. 3 betreffende de voorrechten en de immuniteiten van de vierde ACS-EEG-Overeenkomst, ondertekend te Lomé op 15 december 1989 en goedgekeurd bij de wet van 12 juli 1991 houdende goedkeuring van de volgende internationale akten: 1. vierde EEG-ACS-Overeenkomst, financieel protocol, negen protocollen, slotakte en bijlagen I tot en met LXXVIII, proces-verbaal van ondertekening en bijlagen I tot en met VIII, ondertekend te Lomé op 15 december 1989, verlengd door het besluit nr. 1/2000 van het ACS-EG-Comité van Ambassadeurs van 28 januari 2000 betreffende de overgangsmaatregelen die gelden vanaf 1 maart 2000.*

Aangevochten beslissingen

Het arrest stelt vast dat eisers immuniteit van tenuitvoerlegging geen grondslag kan vinden in artikel 6 van het zetelakkoord tussen het Koninkrijk België en de Groep van Staten in Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Zuidzee, ACS-Staten genoemd, dat op het tijdstip van het beslag nog niet van kracht was in de Belgische rechtsorde, beslist dat de eiser immuniteit van tenuitvoerlegging geniet krachtens protocol nr. 3 van het Verdrag van Lomé IV,

en beslist vervolgens, met bevestiging van het vonnis van de eerste rechter, dat het verzet van de eiser tegen het derdenbeslag van de verweerster niet gegrond is.

Het arrest grondt die beslissing in substantie op de volgende redenen:

Eisers immuniteit van tenuitvoerlegging is in strijd met artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

“Het Europees gerecht weigert immers om ‘de maatregelen van een hoge verdragsluitende partij, die een afspiegeling zijn van algemeen erkende regels van internationaal recht inzake immuniteit van Staten, in de regel te beschouwen als een beperking die buiten verhouding staat tot het recht van toegang tot een rechterlijke instantie als bepaald in artikel 6.1’. Zo moet het mogelijk buitensporig karakter van een beperking in elk geval apart worden onderzocht en kan de nationale rechter, bij het uitoefenen van een dergelijk evenredigheidstoezicht, steeds rekening houden met het

criterium van alternatieve verhaalsmogelijkheid dat in de Europese rechtspraak reeds eerder in aanmerking is genomen”.

Welnu, “niets wijst erop dat er alternatieve regels bestaan voor de aan de Groep van ACS-Staten toegekende immuniteit van tenuitvoerlegging die verhaalsmogelijkheden bieden ingeval deze de tegen hem gewezen beslissingen niet ten uitvoer legt”.

Grievens

Artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat het recht op een eerlijk proces betreft, wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aldus uitgelegd dat het ook het recht van toegang tot de rechter vastlegt, dat het recht op de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissingen omvat. Er bestaan echter beperkingen op het recht van toegang tot de rechter. Zo beslist het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat maatregelen van een hoge verdragsluitende partij, die een afspiegeling zijn van algemeen erkende regels van internationaal recht inzake immuniteit van de Staten, in de regel niet kunnen worden beschouwd als een beperking die niet in verhouding staat tot het recht van toegang tot de rechter. Een dergelijke immuniteit is derhalve verenigbaar met artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ook al beschikt de privépersoon, aan wie de immuniteit wordt tegengeworpen, niet over een redelijke alternatieve verhaalsmogelijkheden om zijn rechten te doen gelden.

Het arrest, dat beslist dat eisers immuniteit van tenuitvoerlegging strijdig is met artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, op grond dat de verweerster niet over een redelijke alternatieve verhaalsmogelijkheid beschikte om haar rechten te doen gelden, schendt derhalve artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en artikel 2 van het in de aanhef van het middel bedoelde protocol nr. 3.

Tweede middel

Geschonden wettelijke bepalingen

- *artikel 6.1 van het Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955;*
- *artikel 2 van het protocol nr. 3 betreffende de voorrechten en de immuniteiten van de vierde ACS-EEG-Overeenkomst, ondertekend te Lomé op 15 december 1989 en goedgekeurd bij de wet van 12 juli 1991 houdende goedkeuring van de volgende internationale akten: 1. vierde EEG-ACS-Overeenkomst, financieel protocol, negen protocollen, slotakte en bijlagen I tot en met LXXVIII, proces-verbaal van ondertekening en bijlagen I tot en met VIII, ondertekend te Lomé op 15 december 1989, verlengd door het besluit nr. 1/2000 van het ACS-EG-Comité van Ambassadeurs van 28 januari 2000 betreffende de overgangsmaatregelen die gelden vanaf 1 maart 2000.*

Aangevochten beslissingen

Het arrest beslist dat eisers immuniteit van tenuitvoerlegging in strijd is met artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en beslist vervolgens, met bevestiging van het vonnis van de eerste rechter, dat het verzet van de eiser tegen het door de verweerster gedane derdenbeslag niet gegrond is.

Het arrest grondt die beslissing op de volgende redenen :

“De regel van het recht op een eerlijk proces, zoals ze is vastgelegd in artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, moet dus voorrang krijgen boven de immuniteit van tenuitvoerlegging die de Groep van ACS-Staten geniet. De eerste rechter heeft de door de Groep van ACS-Staten aangevoerde immuniteit van tenuitvoerlegging dan ook terecht verworpen”.

Grieven

Geen enkele internationale rechtsnorm geeft voorrang aan artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden boven eisers immuniteit van tenuitvoerlegging.

Het recht van toegang tot de rechter is geen norm van dwingend recht waarvan in geen geval mag worden afgeweken. Op grond van artikel 15 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden kan immers in geval van dringende noodzaak worden afgeweken van artikel 6.1 van dat verdrag. Het Europees Hof heeft de omschrijving van artikel 6.1 als een norm van dwingend recht overigens verworpen.

Geen enkele andere internationale rechtsregel regelt het conflict tussen artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en eisers immuniteit van tenuitvoerlegging. Gesteld dus dat die immuniteit strijdig is met artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dan zou de tegenpartij uit die strijdigheid alleen maar kunnen afleiden dat de Belgische Staat een fout heeft begaan door het Verdrag van Lomé te sluiten, terwijl hij gebonden was door het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

Gesteld dat de immuniteit van de eiser in strijd is met artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, heeft het arrest die immuniteit dus niet wettig kunnen verwerpen op grond van artikel 6.1 van dat verdrag.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste middel

Artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden waarborgt eenieder het recht dat een rechterlijke instantie kennisneemt van elk geschil dat betrekking heeft op zijn burgerlijke rechten en verplichtingen. Het recht op een rechterlijke instantie zou zinloos zijn indien de interne rechtsorde zou toestaan dat een definitieve en dwingende beslissing onuitgevoerd blijft.

Het recht van toegang tot de rechter is geen absoluut recht : het kan op impliciet aanvaarde wijzen worden beperkt daar het, wegens de aard zelf van dat recht, door de Staat moet worden geregeld. De Staat geniet ter zake een zekere beoordelingsvrijheid.

De opgelegde beperkingen kunnen het aan de persoon toegekende recht van toegang tot de rechter echter niet op zodanige wijze of in zodanige mate beperken dat het recht er zelf door aangetast wordt. Dergelijke beperkingen zijn daarenboven slechts verenigbaar met art. 6.1 voor zover ze een gewettigd doel nastreven en er een redelijke verhouding van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel.

De toekenning van voorrechten en immuniteiten aan de internationale organisaties is noodzakelijk om de goede werking ervan te verzekeren, zonder eenzijdige inmenging van een regering. Het feit dat de Staten, in de akten tot oprichting van de internationale organisaties of in aanvullende akkoorden, in de regel vrijstelling van rechtsvervolging en vrijstelling van tenuitvoerlegging aan die organisaties toekennen, is een lang bestaand gebruik dat ertoe strekt de goede werking van die organisaties te verzekeren. Dat gebruik wint aan belang door de tendens om de internationale samenwerking uit te breiden en te intensifiëren, wat op alle gebieden van de hedendaagse maatschappij tot uiting komt. In die omstandigheden streeft de vrijstelling van tenuitvoerlegging van de internationale organisaties een gewettigd doel na.

Hoewel maatregelen die de afspiegeling zijn van algemeen erkende beginselen van internationaal recht inzake de immuniteit van internationale organisaties, in de regel niet kunnen worden beschouwd als een beperking die buiten verhouding staat tot het recht van toegang tot de rechter, zoals vastgelegd in artikel 6.1, blijft het een feit dat de vraag naar de evenredigheid in elk geval apart moet worden onderzocht in het licht van de bijzondere omstandigheden van de zaak. Om te bepalen of de aantasting van de grondrechten aanvaardbaar is in het licht van artikel 6.1, moet onderzocht worden of de persoon tegen wie de immuniteit aangevoerd wordt, over andere redelijke verhaalsmogelijkheden beschikt om de hem bij het Verdrag gewaarborgde rechten op een efficiënte wijze te vrijwaren.

Het arrest, dat beslist dat “het mogelijk buitensporig karakter van een beperking in elk geval apart moet worden onderzocht” en dat “de nationale rechter, bij het uitoefenen van een dergelijk evenredigheidstoezicht, steeds rekening kan houden met het criterium van de alternatieve verhaalsmogelijkheid dat in de Europese rechtspraak reeds eerder in aanmerking is genomen” en dat “niets erop wijst dat er alternatieve regels bestaan voor de aan de (eiser) toegekende immuniteit van tenuitvoerlegging die verhaalsmogelijkheden bieden ingeval laatstgenoemde de tegen hem gewezen beslissingen niet ten uitvoer legt”, verantwoordt naar recht zijn beslissing dat de door de eiser aangevoerde immuniteit van tenuitvoerlegging niet verenigbaar is met artikel 6.1 van het Verdrag.

Het middel kan niet worden aangenomen.

Tweede middel

Uit het antwoord op het eerste middel blijkt dat de door de eiser aangevoerde immuniteit van tenuitvoerlegging niet verenigbaar is met artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat het recht op de tenuitvoerlegging van de definitieve en dwingende rechterlijke beslissingen waarborgt.

Hoewel geen enkele internationale rechtsregel het conflict regelt tussen voormeld artikel 6.1 en een bepaling die, zoals het protocol nr. 3 van het Verdrag van Lomé IV, immuniteit van tenuitvoerlegging aan een internationale organisatie toekent, kan hieruit niet worden afgeleid dat die immuniteit onbeperkt kan worden

tegengeworpen aan een persoon die in België een beroep doet op de waarborgen van dat artikel 6.

De rechter die vaststelt dat er een conflict is ontstaan tussen die twee normen van internationaal recht die ook van toepassing zijn in de interne rechtsorde en die respectievelijk worden aangevoerd door de gedingvoerende partijen, mag de ene norm niet boven de andere laten voorgaan, maar moet onderzoeken in hoeverre de immuniteit van tenuitvoerlegging de uitwerkingen kan teweegbrengen die de partij, die deze norm aanvoert, hieruit meent te kunnen afleiden, niet ten aanzien van België maar ten aanzien van een rechtzoekende van een Belgisch gerecht, en dat conflict oplossen door de rechten tegen elkaar af te wegen.

Het middel dat aanvoert dat, aangenomen dat de litigieuze immuniteit strijdig is met artikel 6.1, uit die strijdigheid alleen maar kan worden afgeleid dat de Belgische Staat een fout heeft begaan door de akte die deze immuniteit toekent goed te keuren, en dat gegrond is op het argument dat de rechter in geen geval de toepassing van die akte zou mogen weigeren, faalt naar recht.

Dictum

Het Hof,

ongeacht de door de verweerster neergelegde nota, die niet is ondertekend door een advocaat bij het Hof van Cassatie,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiser in de kosten.

Aldus geoordeeld door het Hof van Cassatie, derde kamer, te Brussel, door voorzitter Christian Storck, de raadsheren Christine Matray, Sylviane Velu, Martine Regout en Alain Simon, en in openbare terechtzitting van 21 december 2009 uitgesproken door voorzitter Christian Storck, in aanwezigheid van advocaat-generaal Jean-Marie Genicot, met bijstand van griffier Marie-Jeanne Massart.

Vertaling opgemaakt onder toezicht van raadsheer Alain Smetryns en
overgeschreven met assistentie van griffier Philippe Van Geem.

De griffier,

De raadsheer,